

**SABOLOVIĆ-KRAJINA, DIJANA. NARODNE KNJIŽNICE U
TRANZICIJI : SOCIOLOŠKI ASPEKTI. KOPRIVNICA : MERIDIJANI,
2020.**

BROJ
BIBLIOGRAFSKE
JEDINICE

402

Ivana Turk
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
turki@gskos.hr

U 2020. godini Izdavačka kuća Meridijani objavila je knjigu *Narodne knjižnice u tranziciji – sociološki aspekti* dr. sc. Dijane Sabolović-Krajina. Autorica djeluje u hrvatskome knjižničarstvu već 35 godina, a radi u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ u Koprivnici, gdje je 24 godine, do 2019. godine, bila ravnateljica.

Knjiga *Narodne knjižnice u tranziciji – sociološki aspekti* donosi analizu narodnih knjižnica u kontekstu tranzicijskih procesa u hrvatskome društvu i pregled današnjega stanja knjižnica, njihove uloge u lokalnoj zajednici, promjenama koje su ih zadesile te daje bitne smjernice njihova budućeg djelovanja. Kako bi bile učinkovit čimbenik u razvoju društva, knjižnice prema tim smjericama trebaju imati pozitivnu ulogu u društvenim promjenama, na novi način pristupati knjižničnim korisnicima, bolje razumjeti društveno okruženje u sklopu kojega djeluju te biti bolje prisutne u javnim politikama i razvoju društva na svim razinama političkoga donošenja odluka – lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj.

Ova knjiga, koja se temelji na doktorskom radu autorice, namijenjena je knjižničarima, studentima knjižničarstva i informacijskih znanosti, djelatnicima u kulturi, ali i financijerima, osnivačima i donositeljima odluka na lokalnoj razini, kao i svim zainteresiranim građanima. Knjiga je iznimno važna za hrvatsko knjižničarstvo jer donosi jedinstven i svjež pogled na ulogu knjižnice u suvremenom društvu.

Autorica u stručnoj monografiji *Narodne knjižnice u tranziciji – sociološki aspekti* istražuje i analizira preobrazbe narodnih knjižnica na kraju 20. i početku 21. stoljeća pod utjecajem društvenih promjena koje prezentiraju prijelaz iz industrijskog u informacijsko doba. Posebno se istražuju djelovanje i značaj narodnih knjižnica u kontekstu tranzicijskih procesa hrvatskog društva te mogućnosti narodnih knjižnica u Hrvatskoj da slijede međunarodne pravce razvoja narodnih knjižnica iz posudbenih i kulturno-baštinskih

ustanova u dinamična, polifunkcionalna središta svojih lokalnih zajednica s novim društvenim zadaćama i ulogama. Knjiga se sastoji od uvoda i dva dijela – teorijskih razmatranja i studije slučaja. U prvom dijelu izložene su analize i nalazi teorijskog istraživanja.

Prvo se okvirno analiziraju karakteristični procesi suvremenog društva bitni za preobrazbe koje narodne knjižnice prolaze kako bi im se prilagodile. Neke od promjena koje autorica razlaže su informacionalizam, umreženo društvo, kultura stvarne virtualnosti, globalizacija i glokalizacija društva te izazovi informacijskog društva. Uz navedene, na djelovanje knjižnica prema autorici utječu i fenomeni koji oslikavaju novu socijalnu zbilju – neoliberalni kapitalizam i konzumerističko društvo, „društvo znanja“, cjeloživotno učenje, novi oblici pismenosti te društvena pravednost u dostupnosti knjižnicama.

Autorica potom navodi relevantne IFLA-ine i UNESCO-ve dokumente koji definiraju osnovnu misiju narodne knjižnice u informacijskom društvu, a to je preuzimanje društvene i profesionalne odgovornosti u osiguravanju prava na slobodan pristup informacijama i znanju. Zatim se analiziraju transformacije u društvenim ulogama i knjižničnom poslovanju knjižnica pod utjecajem informacijskog i tehnološkog razvoja i društvenih promjena, pri čemu autorica razmatra knjižnice kao mjesta slobodnog pristupa informacijama, mjesta obrazovanja i učenja, komunikacijska središta te ulogu knjižnica u poticanju kulture i multikulturalnosti.

Autorica razmatra promjene u knjižničnom poslovanju koje uključuju promjene građe, odnosno medija koje pohranjuju, prostor, tehnologiju i opremu koja je potrebna za poslovanje, promjene službi, usluga, ali i korisnika i osoblja knjižnice. Posljednje se analizira razvoj hrvatskih knjižnica u kontekstu specifičnih tranzicijskih i transformacijskih društvenih procesa u Hrvatskoj od državnog osamostaljenja 1990. godine.

U drugom dijelu nazvanom *Studija slučaja knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica* izloženi su rezultati empirijskog istraživanja. Na primjeru istraživanja preobrazbi jedne hrvatske narodne knjižnice u manjem urbanom središtu na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće – Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ u Koprivnici i njenim usporedbama s nekoliko drugih knjižnica u zemlji i inozemstvu kao središtima informatizacije, širenja informacija, društvenog djelovanja i utjecaja dobio se uvid u mogućnosti prilagodbe

hrvatskih narodnih knjižnica promjenama u suvremenom društvu, odnosno slijede li pravce razvoja međunarodnog narodnog knjižničarstva u prilagodba promjenama u društvu. Nakon uvida za dobivanje i analizu različitih vrsta podataka, izlažu se rezultati studije slučaja potkrijepljeni rezultatima polustrukturiranog intervjua i anketnog istraživanja.

Autorica je kroz ukazivanje na promjene u suvremenom društvu – prvenstveno globalizaciju i informacijsku i komunikacijsku tehnologiju razradila temu sustavno i detaljno. Cilj ovog znanstvenog djela istražiti na koje načine pri tome primjenjuju različite strategije djelovanja, kao i suvremene paradigme hibridne knjižnice, digitalne knjižnice i knjižnice kao relevantnog društveno-komunikacijskog središta zajednice. Posebna poglavlje posvećena su kulturnom razvoju i društvenoj integraciji, društvenoj inkluziji i koheziji. Autorica daje prikaz hibridne i digitalne knjižnice. Posebno govori o prilagodbi knjižnice na novonastale okolnosti, navodeći suvremene dokumente koji su u osnovi radikalan odmak od dosadašnje poslovne prakse narodnih knjižnica.

Slika 1. Narodne knjižnice u tranziciji

Autorica je sustavno istražila, analizirala i opisala narodnu knjižnicu u okruženju, a kroz provedeno znanstveno istraživanje potvrdila je osnovnu hipotezu da s Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica uklopila u tendencije koje se u suvremenom društvu očekuju od narodnih knjižnica te zbog relevantnosti teme ova knjiga uživa kako društveni interes, tako i prvenstveno interes stručne zajednice. Na temelju studija slučaja Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica pošlo se od tradicijskog i povijesnog pregleda djelovanja knjižnice u lokalnoj zajednici, njezine preobrazbe i mjesta u knjižničnom sustavu Republike Hrvatske kroz naglasak na ciljevima, zadaćama poslovanja knjižnice potvrđenih relevantnim statističkim pokazateljima.

Autorica je istraživanje provela kvalitativnim i kvantitativnim metodama istraživanja koje je uključilo financijere, djelatnike, članove, ali i ne-članove te je istraživanje potkrijepljeno opsežnom analizom i interpretacijom rezultata provedenih intervjua i to provedbom terenskog istraživanja i deskriptivnim prikazom uzorka članova i ne-članova knjižnice. U knjizi se ukazuje na važnost zadaća koje knjižnice obavljaju u svojim lokalnim sredinama Utjecaj knjižnice na društvo utvrđuje kroz percepciju važnosti knjižnice za razvoj grada Koprivnice, percepcije važnosti knjižnice za osobni razvoj određenih skupina u zajednici, a zatim utjecaja knjižničara kao profesije, kao i važnost pojedinih osobina knjižničara i tekućih problema knjižnice. Istaknuta je važnosti suradničkih odnosa knjižnice u zajednici te percepcija ispitanika o prepoznavanju knjižnice kao faktora razvoja zajednice kod donositelja političkih odluka.

Zaključak sadrži sažeti pregled teorijskih razmatranja i rezultata istraživanja s obzirom na postavljeni cilj i hipoteze, kao i pregled osnovnih značajki suvremenih pravaca transformacije klasične uloge narodnih knjižnica u svijetu i Hrvatskoj. Daje se i prijedlog smjernica za razvoj hrvatskih narodnih knjižnica kako bi povećale svoju prepoznatljivost i učinkovitost u društvu. Narodne knjižnice u Hrvatskoj uspješno slijede pravce transformacije knjižnica u svijetu. Međutim, njihova učinkovitost u društvu ovisi o tome koliko jesu i koliko će ubuduće biti prepoznate kao važan faktor u modernizaciji društva na svim razinama donošenja političkih odluka – lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj. Potreba za izradom i provedbom nacionalnog strateškog plana nameće se kao logičan zaključak autoričinih istraživanja, a shodno se tome iznose i smjernice za isti kroz razumijevanje društvenih okolnosti u Europi za obavljanje novih knjižničnih zadaća. Autorica propituje i odbacuje dosadašnje, tradicionalno mišljenje financijera i osnivača

knjižnica, ali i opće javnosti, kako je temeljna (a može biti, i jedina) uloga knjižnica ona informacijsko-referalna. Autorica suvremeno prikazuje stvarno stanje u hrvatskim knjižnicama koje uspoređuje s knjižnicama koje je i sama imala priliku posjetiti na svojim studijskim boravcima, što je ujedno jedan od temeljnih stručnih, ali i znanstvenih doprinosa ove knjige. Ova knjiga od velike je važnosti za struku upravo zbog autoričina ukazivanja na različite zadaće knjižnica u suvremenom, globalnom društvu, a može osvijestiti i osnivače i financijere kako na lokalnim, tako i na državnoj razini o važnosti knjižnica, njihovih usluga i programa te za njihov značaj u oblikovanju zajednice i društva.